

УДК 378.4

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-2-39>**Ольга НОВАК,***orcid.org/0000-0003-3187-1872**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки**Університету Григорія Сковороди в Переяславі**(Переяслав, Київська область, Україна) novakolyia@gmail.com***Оксана ЦИРУЛІК,***orcid.org/0000-0002-3645-2485**спеціаліст I категорії, викладач англійської мови**Державного навчального закладу «Сумське міжрегіональне вище професійне училище»**(Суми, Україна) oxanastreltsova@gmail.com***Ольга ВАСКЕВИЧ,***orcid.org/0000-0002-1936-7342**аспірант кафедри теоретичних дисциплін та професійної освіти**Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука**(Київ, Україна) kolle_a@ukr.net*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сучасний світ справедливо можна назвати світом інформаційно-цифрових технологій. Саме в умовах такого світу питання якісної, доступної освіти викликає чимало питань у дослідників, які висловлюють свої думки щодо організації даного процесу.

Дистанційна освіта, це одна із форм навчання, що реалізується тоді, коли здобувач освіти не має можливості відвідувати навчальний заклад для здобуття знань. На перших етапах дистанційна освіта розглядалась як одна із можливих форм освіти, але у зв'язку із поширеністю світом вірусу COVID -19, дистанційна форма навчання на деякий час стала єдиною можливою, при чому як на рівні загальноосвітніх навчальних закладів, так і на рівні професійних, професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Організація дистанційного навчального процесу на рівні професійних та професійно-технічних навчальних закладів має низку своїх особливостей, саме тому вимагає застосування новітніх технологій дистанційного навчання, використання яких дозволить досягнути максимально якісної реалізації навчальних програм при формуванні професійної компетенції здобувачів освіти.

При використанні новітніх технологій дистанційного навчання варто враховувати низку критеріїв, серед яких:

- модель дистанційної освіти реалізується в межах навчального закладу або з окремої, конкретної дисципліни;
- ресурсні можливості освітньої платформи, яка використовується навчальним закладом як базова;
- ресурсний потенціал та технічну забезпеченість як навчального закладу, так і викладацького складу, і здобувачів освіти безпосередньо.

Впровадження новітніх форм дистанційного навчання в професійних та професійно-технічних навчальних закладах не лише дозволяє реалізовувати освітній процес дистанційно, а й сприяє формуванню та розвитку професійної компетенції здобувачів освіти не залежно від того, перебувають вони в межах навчального закладу та здобувають освіту очно, чи навчання здійснюється дистанційно.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, новітні технології дистанційного навчання, дистанційне навчання в професійних та професійно-технічних навчальних закладах.

Olga NOVAK,*orcid.org/0000-0003-3187-1872**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Professional Training**Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav**(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) novakolyia@gmail.com*

Oksana TSYRULIK,
orcid.org/0000-0002-3645-2485
Specialist of the I Category, English Teacher
Sumy Interregional Higher Vocational School State Educational Institution
(Sumy, Ukraine) oxanastreltsova@gmail.com

Olha VASKEVYCH,
orcid.org/0000-0002-1936-7342
Postgraduate student at the Department of Theoretical Disciplines and Vocational Education
Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative and Applied Arts and Design
(Kyiv, Ukraine) kolle_a@ukr.net

ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS WITH THE APPLICATION OF THE LATEST DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL (PROFESSIONAL-TECHNICAL TECHNICAL INSTITUTIONS)

The modern world can rightly be called the world of information and digital technologies. It is in such a world that the issue of quality, affordable education raises many questions for researchers who express their views on the organization of this process.

Distance education is one of the forms of learning that is realized when the student does not have the opportunity to attend an educational institution to acquire knowledge. In the early stages, distance education was considered as one of the possible forms of education, but due to the prevalence of the virus COVID -19, distance learning for some time became the only possible, both at the level of secondary and vocational schools, vocational and higher education institutions.

The organization of distance learning at the level of vocational and technical schools has a number of features, which is why it requires the use of new technologies of distance learning, the use of which will achieve the highest quality implementation of educational programs in the formation of professional competence of students.

When using the latest distance learning technologies, a number of criteria should be considered, including:

- the model of distance education is implemented within an educational institution or in a separate, specific discipline;*
- resource capabilities of the educational platform used by the educational institution as a base;*
- resource potential and technical support of both the educational institution and the teaching staff, and students directly.*

The introduction of the latest forms of distance learning in vocational and technical schools not only allows to implement the educational process remotely, but also contributes to the formation and development of professional competence of students regardless of whether they are within the school and receive full-time education. remotely.

Key words: *distance learning, distance education, the latest technologies of distance learning, distance learning in vocational and technical schools*

Постановка проблеми. В сучасному світі, який постійно змінюється та вдосконалюється за рахунок нових відкриттів у всіх галузях, модернізація знаходить своє відображення і у основних освітніх процесах. Одним із таких напрямів можна справедливо вважати модернізацію процесу навчання та здобуття освіти як на рівні школи, так і в закладах професійної освіти, в результаті чого, виникає потреба в тому, щоб освіту можна було здобувати не виходячи із дому – дистанційно. Дистанційна освіта набуває популярності, але при цьому, зберігає актуальність питання якісної освіти.

У прагненні вирішити проблему здобуття якісної професійної освіти, почалась розробка новітніх інформаційних технологій, які б дозволяли і викладачу, і здобувачу освіти активно взаємодіяти під час навчального процесу для формування базових знань та вмінь, але при цьому без необхідності відвідувати навчальний заклад очно.

Передумовою для розвитку та становлення дистанційної форми освіти та навчання спочатку було бажання людей освоювати професію на відстані, без необхідності відвідування навчального закладу, наприклад, у випадку обмежених рухових можливостей, або у разі перебування в місцях позбавлення волі і т. п., а от у 2020 році дистанційна форма навчання стала єдиною можливою для здобувачів освіти у всьому світі за рахунок того, що світом поширився вірус COVID-19, який становить загрозу для життя абсолютно кожної людини.

Дистанційне навчання – це комплекс технологій, які забезпечують доставку основного обсягу навчального матеріалу від викладача до здобувачів освіти із використанням інформаційно-комп'ютерних технологій без необхідності відвідування навчального закладу (Ушкаленко, Зелінська, 2018).

Дистанційне навчання є спрямованим на запровадження у навчальний процес принципово

нових освітніх технологій, реалізація яких дозволить здобувачу освіти отримувати базові знання із загальних і профільних дисциплін без необхідності відвідування навчального закладу. Можливість прямої взаємодії між викладачем та здобувачем освіти реалізується на основі застосування технологій інтерактивного навчання, із можливістю взаємодії у реальному часі не залежно від фактичної відстані.

Аналіз досліджень. Розглядаючи особливості застосування новітніх технологій дистанційного навчання використання яких є доцільним під час організації професійної та професійно-технічної дистанційної освіти, ознайомимось із тими основами, які вже описані багатьма дослідниками.

Так А. Андрєєва, О. Аніщенко, С. Авдошин, В. Биков, В. Домрачов, В. Зінченко, В. Колмогоров, М. Карпенко, К. Корсак, Т. Кошманова, А. Манако, Г. Молодих, Н. Морзе, Є. Полат, О. Рибалко, О. Самойленко, Н. Сиротенко, С. Сисоєва, П. Стефаненко, Е. Скибицький, П. Таланчук, Г. Татурчук, Дж. Андерсен, Ст. Віллер, Т. Едвард, Б. Шуневича досліджували особливості реалізації дистанційної освіти в закладах освіти різного рівня. Ю. Богачков, А. Букач, Т. Дерба, Н. Євтушенко, В. Кухаренко, А. Хуторський досліджували проблеми організації та реалізації дистанційної освіти на рівні загальноосвітніх навчальних закладів, а О. Базелюк, В. Глущенко, Г. Єльнікова, С. Кравець, Л. Петренко, В. Ягупов описують у своїх працях особливості застосування дистанційного навчання у професійних, професійно-технічних закладах освіти.

Мета дослідження в тому, щоб визначити новітні технології дистанційного навчання, використання яких є доцільним під час реалізації освітнього процесу в закладах професійної, професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Про появу дистанційного навчання як форми навчальної діяльності мова йшла ще за довго до появи комп'ютерів. Формами дистанційного навчання можна вважати заочне навчання, екстернат, домашнє навчання, яке реалізується на відстані від навчального закладу. Дистанційне навчання в тій формі, в якій воно реалізується зараз, є можливим лише за умови використання інформаційно-цифрових технологій.

Крім терміну дистанційне навчання, доцільним є використання таких термінів як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» тощо (ПДН, 2013). У педагогічній літературі існує чимало понять, які відображають різноманітні підходи до поняття дистанційна

освіта та дистанційне навчання, але, при цьому, ці поняття різняться між собою (Дист. Ос.).

У більшості випадків дистанційне навчання характеризується як спосіб отримання освіти із використанням інформаційно-комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, які надають можливість здобувачу освіти, навчатись на відстані, без відриву від виробництва або без необхідності виїзду за кордон за умови здобуття освіти в інших країнах (Дист. Ос.; Корбут; Глущенко, 2015).

В своїх дослідженнях Биков В. характеризує дистанційну освіту як одну із освітніх систем, яка передбачає використання переважно дистанційних форм навчання в організації та реалізації освітнього процесу, одна з форм здобуття освіти опанування якої, на тому або іншому рівні, дозволяє здобувати професійні знання, та отримувати всю необхідну підготовку під час дистанційного навчання (Биков, 2008: 191). Дистанційне навчання Биковим В. характеризується як форма організації та реалізації навчально-виховного процесу, відповідно до якої учасники освітнього процесу здійснюють навчальну взаємодію, перебуваючи в різних місцях, тобто не в межах одного навчального закладу або однієї навчальної аудиторії (Биков, 2008).

Характеризуючи дистанційне навчання як технологію, Василенко О. посилається на визначення ЮНЕСКО, де навчальна технологія розглядається як системний метод формування та застосування всього процесу викладання та засвоєння знань із урахуванням технічних та людських ресурсів на основі їх взаємодії. На її думку, дистанційна технологія навчання це індивідуалізований процес передачі та засвоєння знань, формування умінь, навичок та способів пізнавальної діяльності, що здійснюється за опосередкованої взаємодії учасників навчального процесу, які перебувають на відстані один від одного у спеціально сформованому освітньому середовищі (Василенко).

Гончаренко С. описує дистанційне навчання як технологію спрямованого, організованого, в методичному аспекті керівництва навчальною діяльністю здобувачів освіти, які не мають можливості відвідувати навчальний заклад та перебувати в його межах (Гончаренко, 2011: 125).

Узагальнюючи, можемо сказати, що дистанційне навчання – це освітня технологія, яка базується на принципі використання інформаційно-цифрових технологій та дозволяє реалізовувати освітній процес не залежно від місця перебування викладача та здобувача освіти.

XXI століття характеризується тим, що інформаційно-цифрові технології є все більш доступ-

ними, а світова інформаційна мережа Інтернет, яка дозволяє здійснювати миттєву передачу інформації, зумовили поширення такої форми освіти як дистанційна. Саме використання інформаційно-цифрових технологій та мережі інтернет дозволяє не просто передавати інформацію від одного адресата іншому, а й встановлювати між ними зворотний зв'язок, що дозволяє і викладачу і здобувачу освіти бачити один одного та вільно спілкуватись не залежно від того, де вони перебувають в даний момент (Корбут).

Розглядаючи дистанційне навчання як окрему форму, варто визначити ті форми та методи роботи, які, на даному етапі, будуть мати найбільш позитивний ефект та забезпечать якісний процес формування та набуття нових знань. Форми роботи при дистанційному навчанні можуть бути найрізноманітнішими, так само як і способи передачі інформації. Технічний прогрес дозволив перейти від традиційних друкованих джерел до інформації, поданої в цифровому варіанті, яка відображається у формі фото, відео, аудіо файлів, може бути у вільному доступі у вигляді електронних видань, розміщуватись для загального доступу на окремих інформаційних сайтах (Корбут; Сігаєва, 2012; Шуневич, 2006).

Організація дистанційного навчання у закладах професійної та професійно-технічної освіти має свою специфіку за рахунок того, що передбачає не лише освоєння базових дисциплін, а й набуття професійних знань та формування та вдосконалення професійної компетенції здобувача освіти.

Для якісної організації дистанційного навчання варто розпочати з того, що перш за все потрібно визначити головну мету освітнього курсу, його обсяг та форми роботи, визначені програмою як основні. Виокремлюючи ці критерії як базові, необхідно визначитись із тим, яка ж освітня модель реалізації дистанційного навчання для даного курсу є найбільш доцільною. Серед основних моделей дистанційної освіти визначають: 1) організаційно-методичні моделі дистанційного навчання; 2) організаційно-технологічні моделі навчання.

Організаційно-методична модель дистанційного навчання визначає можливість дистанційного навчання у закладах професійної та професійно-технічної освіти за такими типами:

- навчання по типу екстернату (навчання орієнтоване на екзаменаційні вимоги, як правило його використовують у тому випадку, коли здобувач освіти не має можливості навчальний професійно-технічний заклад очно);

- навчання на базі одного навчального закладу, але це вже є окремою системою навчання, яка передбачає використання загальної інформаційно-технологічної системи або платформи для реалізації основ дистанційного навчання ланкою закладів професійно-технічної та професійної освіти;

- співробітництво кількох однотипних закладів професійно-технічної та професійної освіти;

- автономні навчальні системи, які передбачають використання спільної освітньої платформи закладами, навчальні програми яких мають однотипну структуру. Так в даному напрямі дистанційного навчання можуть використовуватись теле- та радіопрограми;

- неформальне інтегроване дистанційне навчання яке базується на використанні мультимедійних програм (Костильов та ін. 2009; Клокар, 2012).

Організаційно-технологічна модель дистанційного навчання в закладах професійної та професійно-технічної освіти може використовуватись за наступними показниками:

- одиничне медіа – передбачає використання одного інформаційного каналу під час реалізації навчального процесу. Наприклад, під час організації дистанційного навчання в професійних та професійно-технічних закладах освіти, дистанційне навчання може базуватись на використанні однієї з освітніх платформ, наприклад Moodle, що дозволяє передавати текстову інформацію;

- мультимедіа – передбачає використання різних засобів навчання, наприклад навчальних посібників на друкованій основі та комп'ютерних програм навчального призначення, що дозволяють відтворювати та використовувати аудіо, відео та текстові файли. При роботі в закладах професійної та технічно-професійної освіти ця модель є актуальною за умови організації очної або змішаної форми навчання, за рахунок того, що використання мультимедіа дозволяє передавати інформацію в один бік, без можливості організації двостороннього зв'язку, її використання є доцільним під час передачі теоретичного матеріалу. При проведенні семінарських занять, контрольних та екзаменаційних робіт, доцільним є проведення очних зустрічей;

- гіпермедіа – це система навчання третього покоління, яка базується на принципі використання новітніх інформаційно-цифрових технологій, передова роль в яких належить комп'ютеру та комп'ютерним комунікаціям. Ця модель дистанційного навчання є найпоширенішою за рахунок того, що вона дозволяє використовувати великий

спектр інформаційно-цифрових технологій базовими серед яких є електронна пошта, проведення відеоконференцій в реальному часі та використання різних форматів файлів для опрацювання навчального матеріалу. В закладах професійної та професійно-технічної освіти використання даної моделі є найбільш доцільним під час реалізації освітнього процесу в дистанційному режимі. При використанні цієї моделі перед викладачем та здобувачем освіти відкриваються нові, широкі горизонти. Так, проведення відеоконференцій дозволяє організувати якісну інтерактивну взаємодію між викладачем та студентом, під час якої викладач може не лише передавати навчальну інформацію, а й здійснювати функцію контролю, надавати методичну підтримку та консультації студентам по тим дисциплінам, які є вузько специфічними та належать до предметів профільного спрямування;

- віртуальні університети, передбачають створення окремих освітніх платформ, які використовуються освітнім закладом на загальних засадах. За умови використання таких платформ з'являється можливість створення віртуальних лабораторій, які дозволяють організувати практичну діяльність у формуванні практичних навичок здобувача освіти. У закладах професійної та професійно-технічної освіти використання такої платформи значно спрощує процес формування та набуття вузькопрофільних знань, які дозволяють формувати та вдосконалювати професійні та професійно-технічні навички здобувачів освіти, але без потреби в тому, щоб очно відвідувати навчальний заклад (Грушина, 2016; Белозубов, Ніколаєв, 2007)

Інформаційні технології, які використовуються під час організації дистанційного навчання можна розділити на кілька груп:

1. Технології подання освітньої інформації – це такі засоби навчання, які використовуються для надання навчальних матеріалів. Серед даного комплексу технологій можна виділити традиційні (пошта та телебачення), локальні (CD, DVD, USB) та технології, які використовуються в мережі (інформаційні ресурси, сервіси і служби локальної та глобальної мережі), мобільні технології.

2. Технології збереження та обробки навчальної інформації це технології, які дозволяють працювати із різними типами інформації. У сучасному розумінні це комп'ютерні програми та мобільні додатки які дозволяють обробляти текстову, графічну відео та аудіо інформацію. Засоби збереження освітньої інформації, які використовуються під час дистанційного навчання відігра-

ють провідну роль в даному процесі за рахунок того, що великий обсяг навчальної інформації повинен не лише опрацьовуватись та зберігатись. Оптимальним в даному аспекті є використання хмарних технологій та віртуальних накопичувальних дисків, які дозволяють зберігати значні обсяги інформації у різних форматах.

3. Технології взаємодії між суб'єктами навчального процесу. Ці технології поділяються на дві базові підгрупи: технології синхронного та асинхронного навчання (Клокар, 2012; Корбут).

Асинхронне навчання – це навчання, яке дозволяє опрацьовувати навчальну інформацію самостійно в час, який є зручним для здобувача освіти. Технічними засобами взаємодії є пошта, телефон, факс, електронна пошта, інтерактивне телебачення, телеконференція, засіб переговорів у реальному режимі часу (IRC) та безпосереднє спілкування.

Синхронні засоби навчання базуються на принципі інтерактивної взаємодії між викладачем та здобувачем освіти у реальному часі. Взаємодія відбувається індивідуально (під час індивідуального навчання) або в малих (підгрупах) та великих групах. При проведенні синхронних занять у більшості закладів професійної та професійно-технічної освіти використовують такі освітні платформи як Moodle, Zoom, Google meet та інші. Крім відеозв'язку, взаємодія в реальному часі може відбуватись за рахунок спілкування в чаті або у формі активного листування (Пер. дист.; Блажко, Костунець, 2017)

Одним із найбільш доцільних методів роботи під час дистанційного навчання в закладах професійної та професійно-технічної освіти є технологія віртуальний клас. Віртуальний клас – це електронна подібність до аудиторного навчання, що забезпечує інтерактивну взаємодію між здобувачами освіти та викладачем, можливість взаємодії здобувачів освіти між собою. Дистанційне навчання із використанням відеозв'язку, що є одним із базових напрямів роботи у віртуальному класі, дозволяє налагодити взаємодію «обличчям до обличчя». Викладач, за такої взаємодії, може здійснювати функцію контролю, в той самий час він може проводити і пояснення нового навчального матеріалу із використанням, наприклад, електронного варіанту класної дошки (Whiteboard). Використання цієї технології відкриває перед викладачем можливість пояснення в реальному часі, дозволяє малювати та писати на екрані, а здобувачі освіти бачать не лише процес готового результату роботи або використаного малюнку, а й, наприклад, процес

розв'язування того або іншого прикладу, або окремого конкретного завдання. Під час пояснення навчального матеріалу активна взаємодія здобувачів освіти може відбуватись за рахунок того, що інтерактивні технології мають функцію «піднята рука». У випадку, якщо здобувач освіти має проблеми із засвоєнням навчального матеріалу, він сповіщає про це викладача за рахунок даної функції, а викладач, в свою чергу, має можливість надати студенту підтримку та провести повторне пояснення навчального матеріалу для досягнення основної освітньої мети – формування якісних знань та вмінь (Ващенко та ін).

Зважаючи на актуальність дистанційного навчання на даному етапі розвитку суспільства, необхідним є визначення і тих форм навчальних занять, які є найбільш доцільним під час здобування студентами професійної та професійно-технічної освіти. Такими формами занять є:

- Чат-заняття. Це комплекс занять які базуються на принципі використання чат-технологій, за рахунок того, що група осіб має одночасний доступ до чату, що дозволяє цій групі осіб вільно спілкуватись та обмінюватись думками під час роботи над певною проблемою. Окремі професійні та професійно-технічні заклади навіть створюють чат-платформи, до яких залучають всіх учасників освітнього процесу в межах навчального закладу, що, в свою чергу, забезпечує мобільний зв'язок між здобувачем освіти та викладачами без посередництва.

- Веб-заняття. Це дистанційні форми роботи, які включають можливість використання відеозв'язку, наприклад при проведенні дистанційних уроків у реальному часі, залучення здобувачів освіти до режиму конференцій, семінарів, ділових ігор, лабораторних робіт та практикумів із застосуванням спеціальних додатків та про-

грам, які базуються на використанні мережевих ресурсів «світової інформаційної павутини»;

- Телеконференції можуть проводитись за рахунок використання ресурсів електронної пошти, що дозволяє надсилати інформаційні матеріали у будь-який регіон, будь-якому користувачу, який є активним учасником телеконференції (Корбут).

Висновки. Дистанційне навчання, актуальність якого зараз є дуже високою, постійно і стрімко розвивається, що стає причиною появи та вдосконалення як окремих освітніх додатків, так і окремих навчальних платформ, які, в свою чергу, дозволяють зробити процес дистанційного навчання якісним та результативним. Не дивлячись на те, що ці технології є передовими технологіями реалізації освітнього процесу, на даному етапі, існує потреба в тому, щоб вдосконалити та відпрацювати ті освітні методики, які зробляють роботу і викладача, і здобувача освіти максимально ефективною. Не дивлячись на все їх різноманіття, зараз не існує загальнозначених освітніх платформ, які б задовольнили потреби в навчанні як здобувачів освіти, так і викладачів, які з ними працюють, а вибір викладачів та навчальних закладів на пряму залежить від рівня технічного та матеріального забезпечення навчальних закладів.

Серед закладів професійної та професійно-технічної підготовки, найбільш доцільним є використання таких освітніх платформ як Moodle та платформи Google, які є доступними для всіх користувачів Інтернету. А форми та методи роботи, які використовуються під час набуття нових знань та формування умінь у здобувачів освіти, визначаються викладачами індивідуально, залежно від рівня складності навчальних дисциплін та того, який тип навчального заняття є актуальним при його проведенні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грушина І.В. Теоретичні та методологічні основи використання дистанційних технологій в контексті змішаного навчання. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2016. № 10 (1). С. 28–34.
2. Белозубов А. В., Николаев А. В. Система дистанционного обучения Moodle: уч. - мет. пособ. СПб., 2007. 108 с
3. Блажко О.О., Костунець Т.А. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання студентів ВНЗ. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]*: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця. ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С 10-11.
4. Биков В.Ю. Дистанційна навчання. *Енциклопедія освіти України*. Акад. пед. наук України; Головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 191 – 193.
5. Василенко О. Зарубіжний досвід розвитку дистанційних технологій у неформальній освіті дорослих. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/.pdf> (Дата звернення 13.03.2021)
6. Ващенко В. Ю., Зелік М. Ю., Датченко О. О. Сложности и недостатки в дистанционном обучении [Електронний ресурс]. *Східноукраїнський національний університету імені Володимира Даля*. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/Jspni/bitstream/123456789/850/1/%D0%92%D0%B0%D1%89.pdf>. (Дата звернення 13.03.2021)

7. Глущенко В.В. Проектування системи підтримки дистанційного навчання професійно-технічного навчального закладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Том 49, №5. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/1242/954>. (Дата звернення 13.03.2021)
8. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>.
9. Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН України від 25 квітня 2013 р. № 466. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. (Дата звернення 13.03.2021)
10. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України від 20 грудня 2000 р.). URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (Дата звернення 13.03.2021)
11. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с..
12. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. *Шлях освіти*. 2012. № 4 (46). С. 38-41.
13. Корбут О.Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. Науково-практична конференція «Новітні освітні технології». URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/%201123> (Дата звернення 13.03.2021)
14. Костильов О. В., Руда О. Ю., Романенко О. В. Удосконалення методів навчання студентів у вищих медичних закладах освіти шляхом створення критеріально орієнтованих тестових завдань. *Медична освіта: наук.-практич. журнал*. Тернопіль, 2009. № 2. С. 92-94.
15. Переваги дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html>. (Дата звернення 13.03.2021)
16. Сігаєва Л. Інформаційні технології навчання у неформальній освіті дорослих. *Інформаційнокомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2*. Львів: ЛДУ БЖД, 2012. С. 122.
17. Ушкаленко І. М., Зелінська Ю. С., Дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах України та інших країнах, *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»* 2018. №4.
18. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання: Навч. Посібник. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. С. 21-22
19. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? [Електронний ресурс] URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>. (Дата звернення 13.03.2021)

REFERENCES

1. Grushina I.V. Teoretichni ta metodologichni osnovi vikoristannya distancijnih tekhnologij v konteksti zmishanogo navchannya. [Theoretical and methodological bases of using distance technologies in the context of blended learning]. *Naukovi zapiski. Seriya: Problemi metodiki fiziko-matematichnoї i tekhnologichnoї osviti*. Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vinnichenka, 2016. Nr 10 (1). pp. 28–34. [in Ukrainian]
2. Belozubov A. V., Nikolaev A. V. (2007), *Sistema distancionnogo obucheniya Moodle: uch. - met. posob*. SPb. 108 s. [in Russian]
3. Blazhko O.O., Kostunec T.A. Suchasni tendencii rozvitku distancijnogo navchannya studentiv VNZ. [Current trends in the development of distance learning for university students]. *Distancijne navchannya yak suchasna osvitnya tekhnologiya [Elektronnij resurs]: materialy mizhvuziv'skogo vebinaru (m. Vinnicya, 31 bereznya 2017 r.)*. Vinnicya. VTEI KNTEU, 2017. S. 10-11. [in Ukrainian]
4. Bykov V.YU. Dystantsiyne navchannya. [Distance learning.] *Entsyklopediya osvity Ukrayiny*. Akad. ped. nauk Ukrayiny; Holovnyy red. V.H.Kremen'. K.: Yurinkom Inter, 2008. S. 191 – 193.
5. Vasilenko O. Zarubizhnij dosvid rozvitku distancijnih tekhnologij u neformal'nij osviti doroslih [Foreign experience in the development of distance technologies in non-formal adult education]. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/pdf> [in Ukrainian]
6. Vashchenko V. Yu., Zelik M. Yu., Datchenko O. O. Slozhnosti i nedostatki v distancionnom obuchenii [Difficulties and disadvantages in distance learning]. *Skhidnoukrains'kij nacional'nij universitetu imeni Volodimira Dalya*. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/Jspni/bitstream/l/23456789/850/1/%D0%92%D0%B0%D1%89.pdf>. [in Russian]
7. Glushchenko V.V. Proektuvannya sistemi pidtrimki distancijnogo navchannya profesijno-tekhnichnogo navchal'nogo zakladu. [Designing a system for supporting distance learning of a vocational school] *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Том 49, №5. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/1242/954>. [in Ukrainian]
8. Zakon Ukraїni «Pro profesijno-tekhnichnu osvitu» vid 10 lyutogo 1998 r. № 103/98-VR. [Zakon Ukraїni "Pro profesijno-tekhnichnu osvitu" vid 10 lyutogo 1998 r. No. 103/98-VR.] URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр> [in Ukrainian]
9. Polozhennya pro dystantsiyne navchannya. Nakaz MON Ukrayiny vid 25 kvitnya 2013 r. № 466. [Regulations on distance learning. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of April 25, 2013 № 466.] URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. [in Ukrainian]
10. Kontseptsiya rozvytku dystantsiynoyi osvity v Ukrayini (zatverdzheno Postanovoyu MON Ukrayiny vid 20 hrudnya 2000 r.). [The concept of development of distance education in Ukraine (approved by the Resolution of the Ministry of Education and Science of Ukraine of December 20, 2000).] URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> [in Ukrainian]
11. Honcharenko S.U. Ukrayins'kyu pedahohichnyy entsyklopedychnyy slovnyk. [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary] *Vydannya druhe, dopovnene y vypravlene Rivne: Volyns'ki oberehy*, 2011. 552 s. [in Ukrainian]

12. Klokar N. Metodolohichni osnovy zaprovadzhennya dystantsiynoho navchannya v systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi. [Methodological bases of introduction of distance learning in the system of advanced training.] Shlyakh osvity. 2012. № 4 (46). S. 38-41 [in Ukrainian]
13. Korbut O.H. Dystantsiynе navchannya: modeli, tekhnolohiyi, perspektyvy. [istance learning: models, technologies, perspectives.] Naukovo-praktychna konferentsiya «Novitni osviti tekhnolohiyi». URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/%201123> [in Ukrainian]
14. Kostyl'ov O. V., Ruda O. YU., Romanenko O. V. Udoskonalennya metodiv navchannya studentiv u vyshchyykh medychnykh zakladakh osvity shlyakhom stvorennya kryterial'no oriyentovanykh testovykh zavdan' [Improving methods of teaching students in higher medical educational institutions by creating criterion-oriented test tasks]. Medychna osvita: nauk.-praktych. zhurnal. Ternopil', 2009. № 2. S. 92-94. [in Ukrainian]
15. Perevahy dystantsiynoyi osvity v Ukrayini [Elektronnyy resurs]. – URL: <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html>. [in Ukrainian]
16. Sihayeva L. Informatsiyni tekhnolohiyi navchannya u neformal'niy osviti doroslykh. [Information learning technologies in non-formal adult education.] Informatsiynokomunikatsiyni tekhnolohiyi v suchasniy osviti: dosvid, problemy, perspektyvy: tretya mizhnar. nauk.-prakt. konf. CH.2. L'viv: LDU BZHD, 2012. S. 122. [in Ukrainian]
17. Ushkalenko I. M., Zelins'ka YU. S., Dystantsiyna forma navchannya u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny ta inshyykh krayinakh. [Distance learning in higher education institutions of Ukraine and other countries] Elektronne fakhove vydannya «Efektyvna ekonomika» 2018. №4.
18. Shunevych B. Teoretychni osnovy dystantsiynoho navchannya: Navch. Posibnyk. L'viv: Vyd-vo Nats. un-tu «L'vivs'ka politekhnika», 2006. S. 21-22 [in Ukrainian]
19. Shcho take dystantsiyna osvita: yak vona pratsyuje? URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>. [in Ukrainian]